

Yavaş Şehir Akyaka’da Aşırı Turizm Olgusunun Esnafın Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi

 Hande Akyurt KURNAZ¹

 Mehmet Sedat İPAR²

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article **JEL Kodu/Code:** L83, Z32, Q01
Geliş/Kabul-Received/Accepted: 02/06/2020-23/06/2020

Referans/Citation: Kurnaz, H. A. & İpar, M. S. (2020). Yavaş şehir Akyaka’da aşırı turizm olgusunun esnafın bakış açısıyla değerlendirilmesi, *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, Vol. 2, No.1, 39-55.

Özet

Yavaş şehirler, kendine ait kimliğini ve toplumsal özelliklerini koruyarak, hızlı yaşamı ve tüketimi mümkün olduğunca en aza indirmek için belirli standartlar içerisindeki kentlerin oluşturduğu bir ağıdır. Toplumsal yaşama dair belirli kısıtların içerisinde kalarak, sürdürülebilirlik anlayışı doğrultusunda normal hayatın devam ettiği yavaş şehirler, son yıllarda turistik amaçlı seyahat edenler için önemli destinasyonlar haline gelmiştir. Diğer taraftan, turizm hareketliliğinin zamanda ve mekânda yoğunlaştığı bir kavramı tanımlayan “aşırı turizm” olgusu, çeşitli turizm destinasyonlarında olumsuz durumları ortaya çıkarmıştır. Büyük ölçekli turizm destinasyonlarında bu etkiler nispeten daha küçük boyutlarda hissedilirken, küçük ölçekli turizm destinasyonları ve özellikle “yavaş şehir” olarak anılan bölgelerde günlük yaşamı etkilemiş ve kentsel dokuya zarar vererek, bu bölgelerdeki sakinlik anlayışını tehlikeye atmaya başlamıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın amacı, Türkiye’nin yavaş şehirlerden biri olan Akyaka’da, aşırı turizm olgusunu turistik ürün üreten ve sunan esnafın bakış açısıyla incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Çalışmanın evrenini Akyaka’daki tüm esnaflar, örneklemini ise turizm ürünleri sunan esnaflar oluşturmaktadır. Yazarlar tarafından oluşturulan sorular ve yarı yapılandırılmış görüşme metodu kullanılarak veriler elde edilmiştir. Sonuç olarak, aşırı turizm hareketliliği ile ortaya çıkan en büyük problemin çöp ve atıklar sorunu olduğu ve yüksek sezonda gelen turistlerin esnafa saygısız davrandığı bulguları tespit edilmiştir. **Anahtar kelimeler:** Yavaş Şehir, Aşırı Turizm, Esnaf, Akyaka.

An Assesment of Artisans' Perspective to the Phenomenon of Overtourism: The Case of Slow City Akyaka

Abstract

Slow cities are a network of cities within certain standards to minimize fast living and consumption as much as possible preserving its own identity and social features. By staying within certain constraints on social life, slow cities; where normal life continues in line with the understanding of sustainability, have become important destinations for touristic travelers in recent years. On the other hand, the phenomenon of “overtourism”, which defines a concept in which tourism mobility is concentrated in time and place, has revealed negative situations in various tourism destinations. While these effects are felt in relatively smaller dimensions in large-scale tourism destinations, small-scale tourism destinations and especially in the so-called “slow city” affected daily life and started to compromise the understanding of calmness in these regions by damaging the urban texture. In this context, the purpose of the study is to examine of overtourism from the perspective of artisans who produce and offer tourist products in Akyaka which is one of Turkey's slow city. In this study, qualitative research method and case study pattern was used. The population of the study is artisans in Akyaka and the sample is artisans who are in close relationship with tourists. Through the questions created by the authors regarding the purpose of the research, it was obtained data from the artisans using the semi-structured interview method. As a result of the research, it has been determined that the biggest problem that arises with overtourism mobility is the problem of garbage and waste and tourists who come in the high season tourists are disrespectful to artisans.

Key Words: Cittaslow, Overtourism, Artisan, Akyaka.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Turizm Fakültesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, handekurnaz@ibu.edu.tr.

² Dr. Öğr. Üyesi, Gerze Meslek Yüksekokulu, Sinop Üniversitesi, Türkiye, m.sedatipar@gmail.com.

1. GİRİŞ

Özellikle yoğun ve stresli şehir hayatından uzaklaşmak isteyen, organik yaşamı ve kültürel değerleri deneyimlemek niyetinde olan, dinginlik içerisinde turizm hizmetlerinden de faydalanmayı amaçlayan ziyaretçiler için önemli bir motivasyon kaynağı olan yavaş şehirler, deniz kum güneş odaklı kitle turizmi dışında turizm hizmetlerinden faydalanmak isteyenler için önemli bir alternatif oluşturmaktadır. Sakin şehirlerde yerel halkın alışlagelmiş bir yaşam ritüeli bulunduğundan bu alanlarda gerçekleştirilecek olan tüm ekonomik yönlü faaliyetler gibi turizm hareketliliğinin de belirli planlar çerçevesinde ve sürdürülebilir anlayışla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde turizmin başta doğal çevre üzerine ardından ise sosyo-kültürel ve ekonomik çevre üzerine olumsuz etkilerinin kolaylıkla görülebileceği yavaş şehirler, son yıllarda dünyanın çeşitli destinasyonlarında giderek tepki çekmeye başlayan; belirli zaman dilimleri içerisinde ve tek bir bölge üzerinde yoğunlaşan, “aşırı turizm” olarak ifade edilen turizm hareketliliğinin tehdidi altına girmeye başlamıştır. Özellikle çeşitli tatil günleri ve bu günler ile birleştirilen hafta sonları ya da turizmin mevsimsellik etkisinin ortaya çıktığı zaman dilimlerinde mola noktaları ve geçiş güzergâhlarına yakın olan ve sahip olduğu çekicilik kaynakları ile insanların ilgisini çeken sakin şehirlerde büyük yoğunluklar oluşmaktadır. Ortaya çıkan bu durum sakin şehirlerde yaşayan yerel halk başta olmak üzere, turizme doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlayan işletmeleri, esnafı ve o an bölgeyi ziyaret eden tüm turistleri de etkilemektedir. Çalışmanın gerçekleştirildiği Akyaka, Muğla'nın Ula ilçesinde bağlı, Gökova Körfezi'nin doğusunda bulunan ve 2011 yılında yavaş şehir unvanı alan, doğal ve kültürel kaynaklar yönünden önemli çekiciliklere sahip olan bir turizm destinasyonudur. Son yıllarda sahip olduğu turizm çekicilikleri nedeniyle yoğun bir turizm hareketliliğinin yaşandığı Akyaka'da, ortaya çıkan aşırı turizm kavramı her sene yavaşlık felsefesinin geri planda kalmasına ve bölgeye gelen ziyaretçiler ile yerel halkın turizm hareketliliğinden kaynaklı birtakım sorunlar yaşamasına neden olmaya başlamıştır. Bu noktadan hareketle gerçekleştirilen çalışmada, yavaş şehir Akyaka'da doğrudan turistik hizmetler sunan esnafın aşırı turizm olgusuna bakış açısı, aşırı turizmden hem kendilerinin hem de Akyaka'nın ne derece etkilendiğine yönelik değerlendirmeleri incelenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

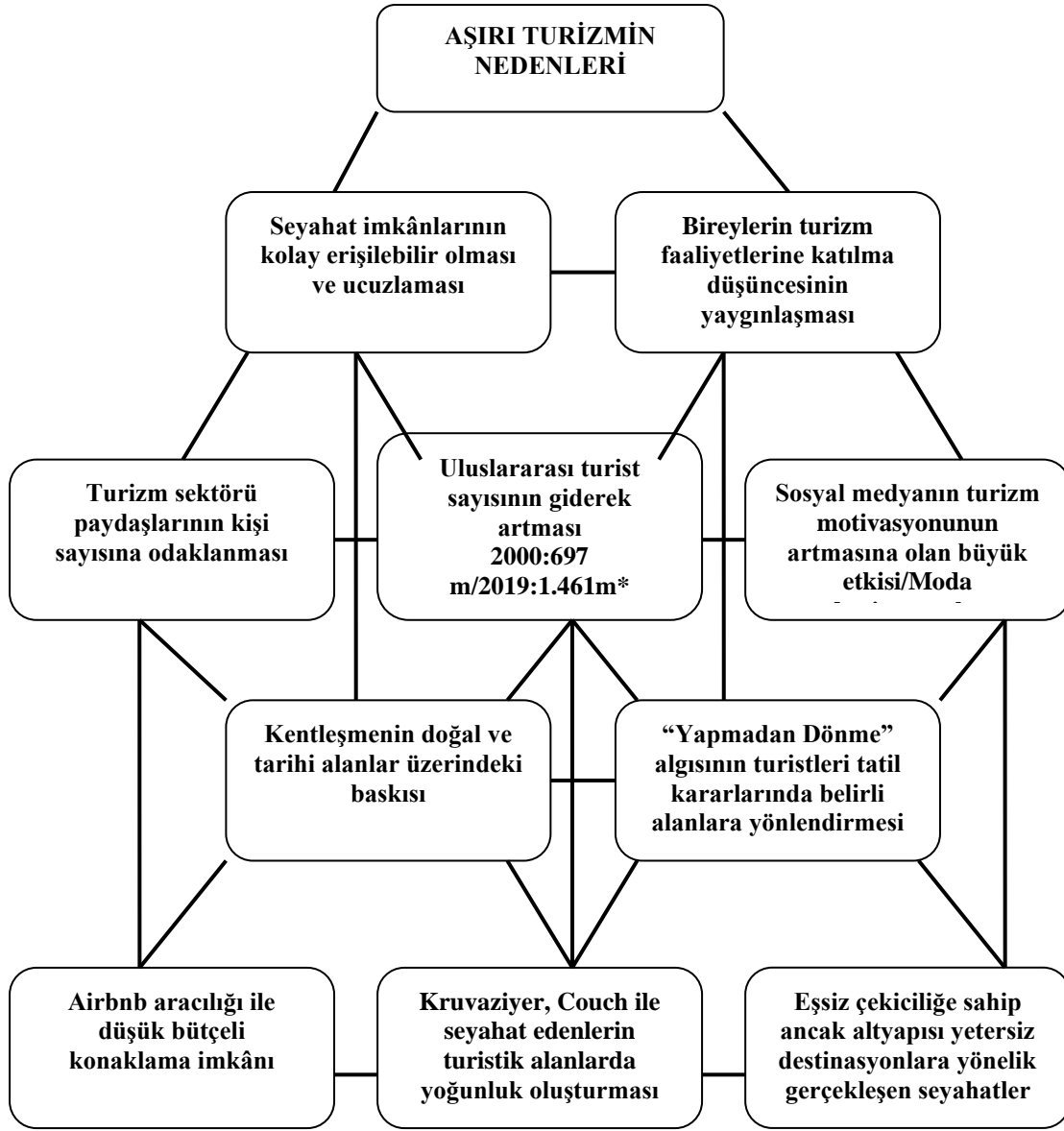
2.1. Aşırı Turizm Kavramı

Terminolojik olarak “aşırı turizm” kelimesi turizm alanyazınında henüz yeni kullanılmaya başlamış bir terim olsa da esasında içerdiği anlam itibarıyla geçmişi 1970'li yıllarda başlayan, turizm hareketliliğinin yerel toplum ve turizmin gerçekleştiği alanlar üzerinde yarattığı baskıları araştıran çalışmalara dayanmaktadır. Diğer taraftan kalabalıklaşma ve yerel halk; turist ve yerel halk, turizm faaliyetlerinin yerel halk üzerindeki negatif etkileri benzeri çalışmalarda aşırı turizm kapsamında ele alınabilir (Duyar & Bayram, 2019: 348). Dünya Turizm Örgütü'nün tanımında ise, “*turizm hareketliliğinin destinasyonun tamamında veya bir kısmında yaşayan halkın algılanan yaşam kalitesini ve ziyaretçilerin turizmden elde ettiği deneyimlerinin kalitesinin aşırı derecede etkileyen bir durum*” olarak ifade edilmektedir (UNWTO, 2018). Ayrıca İspanya'da turizmin kontrolsüz gelişimine bir tepki olarak yerel halk tarafından İspanyolca “turismofobia” terimi ile karşılık bulmuştur (Koens vd., 2018: 3).

2016 yılının sonları ve 2017 yılının ortalarında İtalya/Venedik ve İspanya/Barcelona başta olmak üzere Machu Picchu/Peru, Reykjavik/İzlanda, Dubrovnik/Hırvatistan, Newyork/ABD, Cozumel/Meksika, Santorini/Yunanistan, Roma/İtalya, Prag/Çekya, Havana/Küba, Amsterdam/Hollanda (Milliyet, 2019) ve Boracay/Filipinler gibi dünyanın çeşitli turizm destinasyonlarında giderek yoğunlaşan, taşıma kapasitesinin üzerine çıkan turizm hareketliliğine karşı yerel halk ve çeşitli gruplar tarafından çeşitli tepkiler gösterilmiştir. Hatta bu tepkiler duvarlara sprey boyalarla “turistler evinize dönün” yazıları yazılması ve daha da ileri giderek turistlerin otobüslerine dahi saldırgan bir tutum takınılması haline dönüşmüştür (BBC, 2017; Turizmgüncel, 2016). Aşırı turizm bir destinasyonun alt ve üst yapı olanakları ile doğal kaynakları bakımından taşıyabileceğinden çok daha fazla ziyaretçi tarafından ilgi görmesi ile ortaya çıkar. Böyle bir durumda hem yerel halkın destinasyondaki yaşam kalitesi ile ziyaretçilerin memnuniyetinin azalmakta, ürün yaşam döngüsü içerisinde turistik ürün hızlı bir şekilde tüketilmekte ve turistik deneyim kalitesi önlenemez bir şekilde kötüleşmektedir (Duyar & Bayram, 2019: 347). Bu şekilde gerçekleşen turizm hareketliliği destinasyonda yer alan tüm turizm paydaşlarını psikolojik, ekonomik ve çevresel olarak etkilemekte; insan nüfusunun zaman ve mekânda yoğunlaşmasından dolayı ortaya çıkan olumsuzlukların yanı sıra çevre bütünlüğünün bozulması ve sosyal yaşamın da etkilenmesini beraberinde getirmektedir (Yumuk & Altıntaş, 2019: 92). Paris'teki Eyfel Kulesi, Bangkok'taki Emerald Buddha Tapınağı ve New York'taki Times Square gibi benzersiz özellikleri içeren merkezler son yıllarda aşırı turizmin ortaya çıktığı turistik çekiciliklere birer örnektir. Bu tür özel cazibe merkezlerinde oluşan aşırı turizm nedeniyle, bu yerleri ziyaret etmek, turizm deneyimi yaşamak oldukça zorlaşmaktadır (Dodds & Butler, 2019).

Şekil 1’de görüldüğü üzere aşırı turizm kavramının ortaya çıkmasında oldukça önemli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenlerin ayrı ayrı incelenmesi ile orta ve uzun vadede alınacak önlemler, zaman ve mekânda turist yığılmasını önleyecektir. Turizmin ekonomik önemi yerel ve ulusal düzeyde ülkeler için oldukça büyük ise de, turizm destinasyonlarında yaşayan yerel halk kimi zaman bu durumdan memnun olmamaktadır. Turizmin belirli alanlarda gelişmesi, taşıma kapasitelerini zorlaması, sezonda görülen çevre kirliliği gibi nedenlerden dolayı turizmin olumsuz yönlerinin olduğu alanyazında belirtilmiştir. Ancak bu olumsuz etkilerin üzerine bir de yoğun turizm hareketliliği eklendiğinde, ortaya karmaşık bir durum çıkmaktadır. Buna rağmen, turizmin birçok olumlu yönleri de bulunmaktadır.

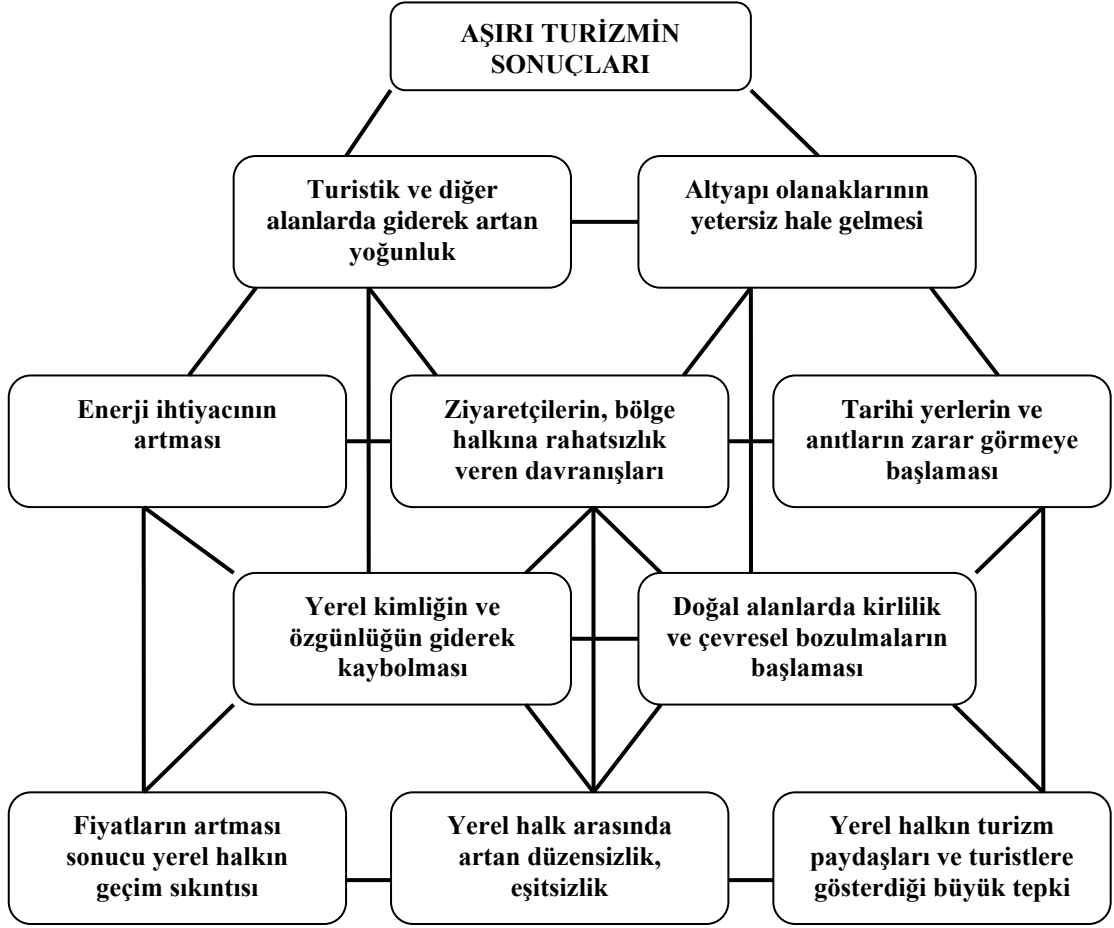
Dünya Turizm Örgütü’nün (2018) raporuna göre, aşırı turizm içerisinde dört ana faktör vardır, bu faktörler aşırı turizme ve bunların nasıl geliştirilebileceğine bağlıdır. İlk olarak bir destinasyonun fiziki altyapısı ve çekicilik kaynakları daha fazla ziyaretçi talebine neden olur. Bu durum trafik sıkışıklığı, aşırı kalabalık, mevsimsellik gibi sorunlara neden olabilir. Diğer taraftan, aşırı turizm kavramına neden olan yoğun kalabalığın tüm destinasyon genelinde değil de tek bir odak noktada gerçekleştiği de görülebilir. Bu kapsamda bir müze, tarihi bir anıt, bir doğal güzellik gibi noktalarda büyük bir yoğunluk görülür. Böylesi durumlarda aşırı turizme yönelik önlemler olumsuz etkilere neden olmadan erkenden alınabilir. Üçüncü olarak toplu taşıma, haberleşme, hastaneler gibi sosyal alanların, yerel halkın yanı sıra turistler tarafından da kullanılması söz konusu olmakta, yerel halk bu durumda kendi ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelebilmektedir. Son olarak ise, turizm yönetimini iyileştirmek için çeşitli teknolojik buluşlardan yeterince yararlanılmamasıdır.

Şekil 1: Aşırı turizme neden olan faktörler

Kaynak: Jordan vd. (2018: 4), *EMITT (2020: 3)

Şekil 2’de görüldüğü üzere, aşırı turizmin gerçekleştiği bölgede tüm turizm kaynaklarının büyük zarar gördüğü ve turizmin olumsuz etkisinin yoğun hissedildiği ortadadır. Bu kapsamda ilk başta ekonomik kazanç bakımından olumlu gibi görünen aşırı turizm sonucunda, birkaç sene içerisinde turizm destinasyonları bütün niteliklerini kaybedebilmektedir. Aşırı turizm olgusu, dünyanın başlıca turistik kentleri ve bölgelerinin karşı karşıya olduğu yeni bir kavram olsa da (Capocchi vd., 2019) ani değişen turizm talebi karşısında destinasyonlar önlem almadan büyük bir turist talebi ile karşılaşmaktadır (Schmuck, 2019).

Şekil 2: Aşırı turizmin sonuçları

Kaynak: Jordan vd. (2018 :5).

2.2. Yavaş Şehir Akyaka

Kendine has doğası, yerel mutfağı, kültürel kimliği, eşsiz peyzaj değerleri, bulunduğu bölgenin atmosferi altında özgünlük sahibi, yüksek bir yaşam kalitesi sunan küçük kasaba ve kentler; tamamen tüketime ve hızlı yaşama odaklanmış küreselleşme anlayışı ile kalıplara hapsedilmiş yaşam karşısında büyük bir baskı altındadır (Koç & Baz, 2020: 60). Bu özellikteki kentlerin, temelinde yer alan sürdürülebilirlik ve yaşamdan keyif alma esaslı anlayışı ile küreselleşme ve hızlı tüketim baskısından kurtarmaya yönelik gelişen yavaş felsefesine uyum sağlaması önemli bir amaç olmuştur (Sağır, 2017: 51). Yavaş Şehir (cittaslow) kelimesi, İtalyanca citta (şehir) ve İngilizce slow (yavaş) kelimelerinin bir arada kullanılması ile meydana gelmektedir. Yavaş şehir hareketi, 15 Ekim 1999'da yavaşlık akımının ilk temsilcilerinden Carlo Petrini ve İtalya'nın Chianti, Orvieto, Bra ve Positano Belediye Başkanlarının girişimleri ile başlamış (Ak, 2017: 889), kısa süre sonra küresel anlamda da kabul görerek pek çok ülkede desteklenerek (Zengin & Genç, 2018: 587) uluslararası bir ağ haline gelmiştir. Yavaş Şehir Uluslararası Ağı'na üye olabilmek için öncelikle, kent nüfusunun 1.500 ile 50.000 kişi arasında olması gerekmektedir (Berkün, 2018: 1419). Yavaş Şehirler Ağına üyelik sürecinin en başında, “çevre politikaları”; “altyapı politikaları”; “kentsel yaşam kalitesi politikaları”; “tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar”; “misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar”; “sosyal uyum”; “ortaklıklar” başlıklarını içeren toplam yedi ana başlık altında 72 kriter üzerinden

(<https://cittaslowturkiye.org>) üye belediyenin kendisini yavaş şehir ölçütleri üzerinden değerlendirmesi ve puanlaması ile başlamaktadır. Yavaş şehirler ağı üyeliğine kabul için değerlendirme sonucunda toplam puanın %50'sinin elde edilmesi ve Yavaş Şehirler Birliği'nin ülke temsilciliği tarafından değerlendirilmesi gerekir. Üyelik müracaatı kabul edilen şehir sonra ilgili prosedürleri yerine getirerek "yavaş şehir" unvanını alır (Sırım, 2012: 124).

Yavaş şehir hareketi, maddi kaynakların gölgesinde bir kentin pek çok tarihi ve kültürel değerlerinin tahrip edilmesine, çarpık yapılaşmaya, modernizm altında kentte yaşayan bireylerin kendi gelenek ve göreneklerinden uzaklaşmasına karşı çıkar. Şehirlerin kimliğinin, peyzajının, yaşam tarzlarının tek tipleşmesine engel olacak tedbirleri içerisinde barındırır. Bölgedeki yerel dinamikleri yaşamın daha kaliteli olması adına harekete geçirir. Bölgeye özgü kaynakların sürdürülebilirlik ekseninde kullanılarak, değerlendirilmesini ve böylece yerelde gelir dağılımı eşitliği sağlamaya çalışır (Hekimci, 2015: 85; Zoğal & Arslan, 2017: 252). Bir bölgenin yavaş şehir olması, söz konusu bölgenin geleneksel değerleri, tarihi dokusu ve ekolojik dengesinin korunma altına alınmasını sağlarken; sürdürülebilir kalkınma ile yavaş ancak zamanın dolu olarak yaşandığı bir yaşam alanı haline gelmesini sağlar (Olcay vd., 2017: 1331).

Araştırmanın alanı olan Akyaka; Bodrum ve Datça Yarımadaları arasında kalan Gökova Körfezi'nin bittiği yerde; Gökçe ve Sakartepe arasında kalmış olan bir balıkçı ve turizm kasabasıdır. Türkiye'nin ünlü bir turizm beldesi olan Marmaris'e 31,2 km. uzaklıkta olan Akyaka, tarihi incelendiğinde ilkçağlara kadar giden önemli bir yerleşim alanıdır (Akyaka Belediyesi, 2020). Bilinen tarihi M.Ö. 2600 yıllarına kadar dayanan Akyaka'nın, bulunduğu bölgede İdyma olarak bilinen Karia kenti yer almaktadır (Bildirici, 2008). İdyma, Karia uygarlığının güney ucunda yer almıştır. Ardından M.Ö 546 yılında Persler tarafından bölge işgal edilmiştir. Ayrıca Delos Deniz Birliği içerisinde yer alan kentlerden biri olmuştur. Bu kent içerisinde para basılmıştır ve bir yüzünde Pan figürü görmek mümkündür. Bu açıdan ise Pan kültürüne önem verildiği anlaşılmaktadır. Halikarnassos, Hellenistik, Rodos, Roma ve Bizans dönemlerinde İdyma varlığı devam etmiştir. Tüm bu tarih içerisinde yer alan önemine rağmen bölge hak ettiği önemi 1970'lerden itibaren görmeye başlamıştır (Akyaka-Gökova Yürüyüş Rehberi, 2005).

Doğal güzellikler bakımından oldukça zengin olan Akyaka, mavi bayraklı plajı, çevredeki koy ve plajları, akvaryum gibi berrak sularıyla Azmak deresi, dereye yapılan tekne turları ve dere kenarında yer alan restoranları, kendine özel ve korunmuş mimarisi, doğa yürüyüşüne fırsat veren parkurları, orman kampları, su sporları, kitesurf ve kiteboard gibi kaynakları ile turizm hareketliliği açısından önemli cazibelere sahiptir. Akyaka'nın yanında Gökova Körfezi kıyısında dünyanın en iyi kiteboard ve kitesurf plajlarından biri bulunmaktadır. Bu nedenle Akyaka'da deniz kum güneş turizminin yanı sıra, su sporlarından kitesurf başta olmak üzere yürüyüş yollarının bulunması, çeşitli kuş gözlemleme imkânlarının olması ve eşsiz doğal güzelliği nedeniyle de su sporları turizminin yanı sıra çeşitli turizm türlerine de ev sahipliği yapmaktadır (Marmaristown, 2020).

2011 yılında resmi olarak Yavaş Şehirler Ağı'na katılan Akyaka, bu özelliği ile sakin bir tatil geçirmek isteyen turistlerin tercih ettiği bir beldedir. Ancak özellikle geride bırakılan birkaç sene içerisinde turizmin mevsimsellik özelliğinin görüldüğü aylarda Akyaka'da çok büyük bir turist artışı yaşanmaktadır. Kış aylarında nüfusu 4000-5000 kişi olan Akyaka'nın

nüfusu yaz aylarında ise bu sayının on katına yaklaşmaktadır. 2016 yılından bu yana turizm sezonunda giderek artan bir şekilde ziyaretçi akını olduğu kimi zaman ise günlük 100.000 kişinin bölgeye giriş yaptığına ilişkin ulusal basında pek çok habere rastlanmakla birlikte (Anadolu Ajansı, 2019; Haberler, 2016; Hürriyet, 2019; Torbalıgüncel, 2016), bu yoğunluk araştırmacılar tarafından da gözlemlenmiştir. Ancak Muğla iline ait turizm istatistiklerinde genel olarak bu artış görülse de Ula veya Akyaka özelinde ayrı bir istatistiki bilgiye erişilememiştir. Özellikle yavaş şehir olmasından dolayı sakin bir tatil isteyen turistler açısından tercih edilen bir destinasyon olan Akyaka’da, ilerleyen yıllarda turizm talebinin yoğun sezonda daha fazla artış eğiliminde olacağından endişe edilmektedir. Bu durumun ise bölgenin yavaş şehir unvanı başta olmak üzere kentsel kimliği, şehir yaşamı ile turizm değerlerini tehlike altına alacağı söylenebilir.

3. YÖNTEM

Türkiye’nin yavaş şehirlerden biri olan Akyaka’da, aşırı turizm olgusunu turistik ürün üreten ve sunan esnafın bakış açısıyla incelemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminden faydalanılarak gerçekleştirilen çalışmada, araştırmanın evreni Akyaka’daki tüm esnaflar, örnekleme ise turizm ürünleri sunan esnaflardır. Nitel araştırmalarda genelleme amacı olmadığından geniş sayıda örnekleme ulaşma kaygısı bulunmamaktadır. Amaç görüşülen kişilerin algılarını, anlamlandırmalarını ortaya çıkarmaktır (Kuş, 2003: 125). Araştırmanın amacına yönelik verilerin elde edilmesi için hazırlanan sorular, yarı yapılandırılmış görüşme metodu ile esnafa yöneltilmiştir. Görüşme metodu nitel araştırmalarda farklı ölçek yapılarında sık kullanılan bir yöntemdir. Belirli bir olay ve süreçler hakkında bilgi toplamak isteyen araştırmacılar konu merkezli görüşme tekniğini kullanır (Mil, 2007: 3) Yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı hazırladığı belirli soruları sorar, görüşme esnasında gerek duyulursa ek sorular da sorulabilir (Mil, 2007: 8). Yıldırım & Şimşek (2006), görüşme formunun araştırma problemi ile ilgili tüm boyutları ele alabilecek, araştırmacıya hem görüşme sırasında hem de veri analizi sırasında verimlilik kazandırdığını belirtmektedir. Diğer taraftan Araştırma kapsamında elde edilmesi istenen verilerin görüşme yöntemi dışında elde edilmesinin zorluğu da bu yöntemin veri elde edilmesinde kullanılması için bir diğer etken olmuştur.

Görüşme soruları yazarlar tarafından alanyazın incelenerek oluşturulmuş ardından uzman görüşü alınarak son şeklini almıştır. Yarı yapılandırılmış yöntemde dikkatlice oluşturularak bir dizi dâhilinde verilen sorular, örneklem dâhilinde görüşülecek her bireye aynı üslup ve sırada yönlendirilmekte, böylece görüşmeciye esneklik bakımından sınırlama getirse de yanlılığı ve bireyselliği olabildiğince en aza indirmeye fayda sağlamaktadır (Altunay vd., 2014; DüNDAR & Sert, 2018: 80). Görüşmeler sezon sonunda esnafın daha rahat cevaplayabileceği düşünülerek, 2019 yılı Ekim ayında yapılmış olup, katılımcılardan izin alınarak ses kaydı ile kayıtlanmıştır. Görüşleri alınan katılımcıların sorulara kendi algısal veya bilişsel duygularını yansıtabilmeleri için araştırmacı Akyaka özelindeki turizm hareketliliği konusunda herhangi bir fikir beyan etmemiş ve yönlendirmeden kaçınmış, araştırma sırasında örtük ölçümleme ile atmosferi gözlemlemeye çalışmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik-güvenilirlik olgusu, nicel çalışmalardan daha farklı olarak incelenir. Bu kapsamda farklı çalışmalarda nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlikten daha çok inandırıcılık noktasına dikkat edilmesi gerekliliğine dikkat çekilmiş; bu kapsamda inanılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabirlik olmak üzere dört ana ölçüt

belirlenmiştir (Başkale, 2016: 23). Araştırmanın iç geçerliği (inanırlık) kapsamında herhangi bir olumsuzluğa sebebiyet vermemek için tüm görüşmeler uzman akademisyen tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, yine iç geçerlik (inanırlık) kapsamında katılımcı teyidinin bir yolu olan veri toplamanın hemen sonunda (Başkale, 2016: 24) ses kaydının yanı sıra olabildiğince not edilen bilgiler katılımcılara teyit ettirilmiştir. Görüşlere ilişkin daha detaylı bilgiler alınmak istense de başta dükkâna müşteri ziyareti olması gibi nedenlerden kısa cevaplar alınmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada, nitel araştırma desenlerinden “durum çalışması deseni”nden faydalanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin işleyişi ve çalışmasına yönelik bilgilerin bir sistem dahilinde toplanması için derinlemesine inceleme yapılan bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010’dan aktaran Subaşı & Okumuş, 2017). Ayrıca araştırma analizinde tümevarımcı analiz tercih edilmiştir. Araştırmacılar nitel araştırmada yöntemi ile elde ettiği ayrıntılı verileri, incelenen probleme yönelik temel noktaların belirlenmesi ve verilerden anlamlı bir kuram oluşturma çabası doğrultusunda kullanır. Strauss & Corbin ise, incelenen probleme temel oluşturacak herhangi bir kuram bulunmaması durumunda tümevarımcı analize yani kodlamaya dayalı içerik analizine gerek olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan araştırma kapsamında kodlama yapılmıştır. Kodlama türlerinden ise verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama uygulanmış (Strauss & Corbin, 1990’dan aktaran Karataş, 2017) ve amaçlı örneklem yöntemi seçilmiştir.

Akyaka, Türkiye’nin popüler yavaş şehirlerinden biri olmasının yanı sıra son yıllarda turizm ile ilgili sektörel kitle iletişim araçları ve hatta ulusal basına da yansıyan aşırı turizm hareketliliğinin yaşandığı bir destinasyon olmasından dolayı araştırma alanı olarak seçilmiştir. Katılımcılar ile görüşmeler ortalama 25 dk. ilâ 40 dk. arasında sürmüş olup, araştırma kapsamında öngörülen 25 esnaftan görüşmeyi kabul eden yerli esnaf sayısı 10 kişi olmuştur. 9 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşme ses kaydı ile kayıt altına alınmış, 1 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşme ise çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların özellikle turizm ürünleri sunan “esnaflardan” seçilmesinin nedeni, Akyaka hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaları, Akyaka’yı çağrıştıran çeşitli ürünleri ziyaretçilere birebir sunmaları dolayısıyla, ziyaretçiler ile yoğun bir karşılıklı etkileşim içerisinde olmalarıdır. Bu amaçla nitel veri toplama örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmış, kartopu örnekleme yönteminden de faydalanılmıştır. Araştırmaya yönelik bu bilgiler, Shenton (2004)’a göre dış geçerlik kapsamında bulguların aktarılabilir olup olmadığı sorusuna cevap veren önemli verilerdir (Arastaman, 2018: 60). Nitel araştırmalar kapsamındaki görüşmelerde soru sayısı ve kalitesi oldukça önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın sağlıklı biçimde yapılması açısından soru sayısına dikkat edilmiş; esnafa araştırma kapsamında toplam 9 soru yöneltilmiştir. İlk soruda katılımcıları tanımaya yönelik sorular yer alırken, diğer sorular Akyaka, Akyaka turizmi ve turistlerin Akyaka üzerindeki etkilerine yöneliktir. Araştırmanın soruları aşağıdaki şekildedir;

- Kendinizi tanıtır mısınız? (Cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, mesleğiniz, kaç yıldır bu meslekle uğraşıyorsunuz?)
- İşletmeniz ile ilgili kısa bilgiler verebilir misiniz? (İşletmeniz tüm yıl açık mı? Yoğun sezonda işçi çalıştırıyor musunuz? Yerli ve yabancı turistlerden hangileri daha çok işletmenizi ziyaret ediyor vb.)
- İşletmenizde hangi ürünler satılmaktadır? (Turizm sezonunda hangi ürünler daha fazla ilgi görmektedir?)
- Sizce Akyaka’nın öne çıkan özelliğini tek kelime ile ifade eder misiniz?

- “Akyaka ve Turizm” ilişkisini düşündüğünüzde nasıl tanımlarsınız?
- Sizce turistler Akyaka’ya neden gelmektedir? Turizm hareketliliğinin en yoğun olduğu zaman hangisidir?
- Yoğun turist hareketliliğinin Akyaka’ya zarar verdiğini düşünüyor musunuz? Ne gibi zararlar/olumsuzluklar oluşmaktadır?
- Yoğun turizm hareketliliğinin Akyaka’ya zarar vermesini önlemek için neler yapılabilir?
- Eklemek istediğiniz var ise bir cümle ile belirtir misiniz?

Elde edilen verilerin analizinde katılımcılara ait K1-K10’a kadar kodlama yapılmıştır. İlk olarak katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler analiz edilmiştir. Tanımlayıcı bilgilerin ardından Akyaka ve aşırı turizm temalı sorular incelenmeye çalışılmıştır. Son olarak çalışmanın onaylanabilirliğini sağlamak için (Başkale, 2016: 26) bulgular kısmında ham verilerden aktarıldığı şekilde, katılımcıların kendi ifadelerine cümleler içerisinde yer verilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmada yöneltilen sorular kendi aralarında gruplandırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1’de incelenmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek	Deneyim Yılı
K1	Erkek	48	Lise	Halı-Kilim	18
K2	Erkek	39	Lisans	Hediyelik Eşya	5
K3	Erkek	56	Lise	Balıkçılık	10
K4	Erkek	55	Lise	Hediyelik Eşya	10
K5	Erkek	22	Lise	Yöresel yiyecek içecek	2
K6	Erkek	51	Lisans	Tekne	10
K7	Erkek	37	Lise	Turizm	20
K8	Erkek	46	Lise	Yöresel yiyecek içecek	35
K9	Erkek	32	Lise	Yöresel yiyecek içecek	15
K10	Erkek	49	Lisans	Turizm	27

Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda 10 katılımcının tamamının erkek 3 katılımcının lisans ve 7 katılımcının lise mezunu olduğu; yaş aralıklarının farklılık gösterdiği ancak yaş ortalamasının 43,5 olduğu; meslek olarak 3 katılımcının yöresel yiyecek içecek; 2 katılımcının turizm; 2 katılımcının hediyelik eşya; 1’er katılımcının tekne; halı-kilim ve balıkçılık ile ilgili mesleğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Deneyim yılları göz önüne alındığında 2 katılımcının 10 yıldan az, diğer katılımcıların ise 10 yıl - 35 yıl arasında değişen mesleki deneyime sahip oldukları, ortalama mesleki deneyim süresinin ise 15,2 yıl olduğu görülmektedir.

Katılımcılara işletmelerine yönelik özellikli bilgiler sorulmuştur (Tablo 2). Verilen cevaplar doğrultusunda 1 işletme hariç diğer tüm işletmeler genel itibarıyla turistlere hitap etmektedir. Bir katılımcı bu soruları cevaplamamıştır. İki katılımcı yoğun sezonda işçi çalıştırdığını belirtmiştir.

Tablo 2: İşletmelere ait bilgiler

Katılımcı	İşletme Özellikleri	Hangi Ürünler
K1	Yoğun sezonda işçi yok-Yerli turiste hitap	El dokuması-Milas halısı-Uşak kilimleri
K2	Yoğun sezonda işçi yok -Yerli turiste hitap	Seramik-Cam-Deri
K3	Yoğun sezonda işçi yok-Yerel halk ve yerli turist	Balık malzemeleri
K4	Yoğun sezonda işçi yok-Yerli ve yabancı turiste hitap	İthal ürünler
K5	Yoğun sezonda işçi yok-Yerli turiste hitap	Yöresel yiyecek içecek
K6	Yoğun sezonda işçi var-Yerli turiste hitap	Turizm
K7	-	-
K8	Yoğun sezonda işçi yok-Yerli turiste hitap	Yöresel yiyecek içecek
K9	Yoğun sezonda işçi var- Yerli turiste hitap	Yöresel yiyecek içecek
K10	Yoğun sezonda işçi yok-Yerli turiste hitap	Turizm

Turizm ve yöresel yeme-içme odaklı olan işletmelerde yaz aylarında çalışan sayısı artmaktadır. İşletmelerin sahip olduğu özellikler doğrultusunda farklı turizm ürünleri kapsamında hizmet sundukları görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda belirli kodlamalar uygulanmıştır. Bunlar “öne çıkan özellikler”, “Akyaka ve turizm hakkında düşünceler”, “turistlerin Akyaka’ya gelme nedenleri”, “Aşırı turist yoğunluğunun Akyaka’ya zararları” ve “bu kapsamda alınacak önlemler” şeklinde belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda kodlamalar verilerin analizi açısından oldukça önemlidir. Kodlamaların sağlıklı bir şekilde yapılması sonucunda araştırma verileri de anlaşılabilir olmaktadır.

Tablo 3: Akyaka ve turizm ilişkisi

Katılımcı	Akyaka’nın Öne Çıkan Özelliği	Akyaka ve Turizm İlişkisi Hakkında Düşünceler
K1	Doğa	Yeterli altyapı
K2	Azmak Nehri	Turizm çeşitlendirilmeli
K3	Doğa	Yeterli gelir olmalı
K4	Azmak Nehri	Yerli turist
K5	Sessiz	Akyaka yeterli önemi görmüyor
K6	Mimarisi	Eğitimli personel eksikliği
K7	Doğa	Yaşanabilir bir destinasyon
K8	Sessiz	Altyapının yeterli olması gerekir
K9	Sessiz	Yeni keşfedilen destinasyon
K10	Mimari	Gelecek için riskli

Katılımcılara Akyaka’nın turizmde öne çıkan özellikleri ile genel anlamda turizm içerisindeki yerini ifade etmeleri yönünde sorular yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre; Akyaka’nın sevilen özellikleri arasında; 3 katılımcı doğa, 3 katılımcı sessiz bir yer, 2 katılımcı azmak nehri, 2 katılımcı mimari cevaplarını vermiştir. Akyaka ve turizm deyince aklınıza gelenler sorusuna yönelik olarak ise; özellikle K10 “*Akyaka turizm için çok önemli bir destinasyondur; Akyaka’da altyapı çok iyi olmamakla birlikte iyileştirilebilir düzeydedir. Ama tedbir alınmaz ise gelecek için Akyaka çok büyük risk taşımaktadır*” şeklinde cevap vermiştir. Katılımcılardan K6 “*Akyaka çok güzel bir destinasyondur ama özellikle yüksek sezonda eğitimli personel sıkıntısı çekmekteyiz*” cevabını vererek personel niteliğine vurgu yapmıştır. Bu cevapların dışında ise Akyaka’da turizmin daha da çeşitlendirilmesi gerekliliği, Akyaka’nın yeterli önemi göremediği, aslında yaşanabilir bir destinasyon olduğu, yerli turistlere oldukça hitap eden bir merkez olduğu görüşleri yer almıştır. Bu bağlamda Akyaka genellikle yerli turiste hitap eden, sakin ve huzurlu, turizm çeşitliliğinin daha da artırılarak yeterli gelir sağlayabilecek bir destinasyondur.

Tablo 4: Turistlerin Akyaka'ya gelme nedenleri

Tema	Kod	İfade
Akyaka	Turistlerin Akyaka'ya Gelme Nedenleri	K1, K3, K4: Doğa
		K2: Kamping
		K6: Kite Surf
		K7: En yaşanabilir bir merkez
		K8: Diğer turizm merkezlerine göre daha ekonomik
		K10: Akyaka'ya eskiden huzur bulmak ve dinlenmek için gelen misafir profili zamanla, kitle turizminin popülist etkisiyle yeni destinasyon keşfetmek isteyen profile dönüşmüştür. Aslında bu kitle genellikle temmuz ve ağustos aylarında gelmekte olup, diğer aylarda genellikle dinlenmek ve huzur arayan misafir profiline sahip ziyaretçiler Akyaka'yı tercih etmeye devam etmektedir. Ayrıca Akyaka'da haziran, temmuz, ağustos ve eylül aylarında hatırı sayılır Kite Surf (Uçurtma Sörfü) için gelen misafir profili bulunmaktadır.

Katılımcılar, turistlerin Akyaka'yı tercih sebeplerini doğa, uçurtma sörfü gibi sıradışı sporlar ve kamp yapma olarak sıralamaktadır. Ayrıca Akyaka diğer turizm merkezlerine göre daha yaşanabilir ve ekonomik olmasından dolayı da tercih edilmektedir. K10'a göre; Akyaka'yı genel olarak iki tip turist profili ziyaret etmektedir. Birincisi kitle turistleri denilen deniz-kum-güneş odaklı tatili tercih eden turistler; ikincisi ise uçurtma sörfü başta olmak üzere çeşitli spor turizmi ağırlıklı olarak gelen turistlerdir. Bu bağlamda Akyaka'nın hem kitle hem de özel ilgi turizm merkezlerinden biri-olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Turizm ve turizmin olumsuz etkileri

Katılımcı	Zarar	Önlem
K1	Turistler çevrede çöp sorununa neden olmaktadır.	Kalabalığın önlenmesine yönelik tedbirler alınmalıdır.
K2	Aşırı yoğunlukta çevrede çok fazla kirlenme oluyor.	Çevrenin kirletilmemesi için uyarılar ve duyurular yapılmalıdır.
K3	Turistlerin en azından şu anda fazla zararları yoktur.	Çöp atılmaması için uyarılar ve çöp atıkları için daha fazla, sık aralıklarla konteynırlar konulmalıdır.
K4	Yoğun dönemde tüm doğal alanlar ve sokaklarda çöpler oluyor.	Farkındalık yaratıcı uyarılar konulması gereklidir.
K5	Aşırı kalabalık oluyor, Azmak çevresinde çöp problemleri çok fazla görülmektedir.	Çadırlara düzen getirilmelidir. Son yıllarda eski hali çok bozulmuştur.
K6	Yoğun sezonda çöp, saygısızlık gibi sıkıntılar oluyor.	Turistler dışında yerel halka da eğitim verilmelidir.
K7	Çoğu turist bölge hakkında bilinçli olmadığından çok yer yön bulmada, şehri tanımada zorluk çekiyor. Bu durum ise şehirde trafik sıkışıklığı ve kalabalığa, tartışmalara neden oluyor.	Turistleri bilgilendirici tabelalar konulmalıdır. Tabelalarda standartlık olmalıdır.
K8	Turistlerin turizm ile ilişkili değerlere herhangi bir zarar vermediğini düşünüyorum.	Otopark sorunu çözülmelidir.
K9	Turistlerin Akyaka'nın turizmine şu an için zarar vermediğini düşünüyorum. Yerelde eksiklik bulunmaktadır.	Akyaka için daha iyi hizmet verilmeli, buna ilişkin turizm otoriteleri katılımcı kararlar almalıdır.
K10	Turistlerin geldikleri coğrafyada edindikleri doğaya saygısız yaşam biçimini Akyaka'ya taşımaları çevre temizliği yönünden ciddi sorunlar yaratmaktadır, sorun turist olmak ile ilgili değil, yaşadığı çevreye saygılı birey olmamak ile ilgili sorundur. Ayrıca aşırı talep beraberinde yapılaşmayı getirdiği için gelecek için ciddi risk taşımaktadır.	Ne yazık ki bu konuda ülkesel bağlamda bir çalışma yapılması gerekmektedir. Lokal çözümler sadece göstermelik sonuçlar verecektir.

Katılımcıların yoğun turist hareketliliğinin Akyaka'ya zarar vermesine ilişkin düşünceleri Tablo 5'de kategorize edilmiştir. Tablo 5'de Akyaka'ya gelen turistler hakkında, 3 katılımcının herhangi bir zararlarının olmadığını, 6 katılımcı yoğun biçimde çöp ve atık sorununa neden olduğunu, 1 katılımcı turistlerin Akyaka hakkında bilgili olmadığını belirtmiştir. K10'a göre ise; saygısız yaşam biçiminin Akyaka'da olan turizmi etkilediğini ve saygı ile ilgili bu durumun alakalı olduğunu belirtmiştir. Gelecek için sıkıntılı olduğunu, ülkesel anlamda bazı tedbirlerin alınması gerekliliği üzerinde de durmuştur. Katılımcılar aşırı turizmin olumsuz etkilerine karşı turistleri uyarıcı çeşitli bilgilendirmeler yapılması, bölgedeki çadır kampa düzen getirilmesi, otopark sorunun çözülmesi, kalabalığın önlenmesi, yerel halka da eğitim verilmesi gibi çalışmaların gerçekleştirilmesini belirtmektedirler.

Tablo 6: Katılımcıların diğer ifadeleri

Katılımcı	Eklenebilecekler
K1	Akyaka genelinde çevre temizliğine ilişkin tabelalara ihtiyaç bulunmaktadır.
K2	İnsanlar konaklama sıkıntısı çekmektedir. Bu konuya bir çözüm bulunmalıdır.
K6	Turistlerin Akyaka'nın değerini bilerek gelmelerini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.
K9	Bizler işimizi daha iyi yapmak ve Akyaka'yı daha iyi tanıtmak durumundayız.
K10	Bir coğrafyayı turizme açmadan önce çok iyi fizibilite çalışmaları yapılması gerekirken, ülkemizde sadece rant gözetilerek sektöre izin ve yatırım şansı tanınmaktadır. Sürdürülebilir turizmi hiçe sayarak atılan adımlar ileride ciddi maddi ve manevi kayıplara yol açacaktır. Mevcut şartlar altında Akyaka'da radikal kararlar alınarak hala durumun düzeltilme şansı olabilir.

Araştırmaya katılan katılımcılara eklemek istedikleri düşünceler sorulmuştur (Tablo 6). Bu konuda daha rahat bir ulaşım imkânı için durak, turistlerin çevreyi temiz tutmaları için bilgilendirici ve uyarıcı tabelalar konulması, konaklama altyapısının artırılması talepleri bulunmaktadır. Ayrıca gelen turistlerden de katılımcıların çeşitli beklentileri vardır. Katılımcılar özellikle Akyaka'ya tatil amacı ile gelenlerin çevre ve doğaya saygılı olmaları gerektiği, ziyaretleri sırasındaki davranışlarında o bölgede yaşayan yerel halkın da olduğunu unutmamalarını, bölgenin tarihine, dokusuna ve doğasına uyum sağlamaları gerekliliğinin bilincinde olmalarını belirtmişlerdir. Bu önlemler neticesinde Akyaka'nın aşırı turizm etkisinden korunabileceği düşüncesi yaygındır. Sürdürülebilir turizm kavramı ön planda tutularak planlamaların yapılmasının da önem arz ettiğini, yerel yönetimlerce bu konunun gündemde tutulması gerekliliğini belirtmişlerdir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Daha önceki yıllarda taşıma kapasitesinin aşılması, yerel halk turist etkileşimi gibi benzer başlıklar altında ifade edilse de, özellikle uluslararası terminolojide "overtourism" ifadesi ile turizm literatürüne giren aşırı turizm ile ilgili olarak genel itibarıyla kavramsal çalışmalar bulunmakta, alan araştırmaları yeni yeni gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda alanyazına katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmada, hızlı yaşam ve küreselleşmeye deyim yerindeyse bir tepki olarak ortaya çıkmış olan yavaşlık felsefesi ve yavaş şehir özelinde yerel turizm paydaşlarının en önemlilerinden olan esnafın aşırı turizm algısı incelenmiştir. Bu kapsamda yavaş şehir olmasının yanında yoğun bir turizm talebi ile karşılaşan Akyaka'da, turistlerle birebir etkileşimde olan ve yoğunluktan olumlu veya olumsuz olarak etkilenen esnafın, aşırı turizm olgusuna yönelik bakış açıları nitel araştırma yöntemi ile incelenmiştir. Ulaşılabilen

örneklem çerçevesinde 10 esnaf ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda şu sonuçlara varılmıştır.

10 katılımcının tamamının erkek, 3 katılımcının lisans ve 7 katılımcının lise mezunu olduğu; yaş ortalamasının 43,5 olduğu; meslek olarak 3 katılımcının yöresel yiyecek içecek; 2 katılımcının turizm; 2 katılımcının hediyelik eşya ve 1'er katılımcının tekne, halı-kilim ve balıkçılık ile ilgili mesleğe sahip olduğu görülmüştür. 2 katılımcının 10 yıldan az, diğer katılımcıların ise 10 yıl - 35 yıl arasında değişen mesleki deneyime sahip oldukları, ortalama mesleki deneyim süresinin ise 15,2 yıl olduğu görülmektedir. 1 işletme hariç diğer tüm işletmeler turistlere hitap etmektedirler. 2 katılımcı yoğun sezonda işçi çalıştırdığını belirtmiştir. Özellikle turizm ve yöresel yiyecek-içecek odaklı olan işletmelerde yaz aylarında çalışan sayısı artmaktadır. Akyaka'nın turizmde öne çıkan özellikleri bakımından 3 katılımcı doğa, 3 katılımcı sessizlik, 2 katılımcı azmak nehri, 2 katılımcı mimari cevaplarını vermiştir. Katılımcılar turistlerin Akyaka'yı ziyaret etme sebeplerini genellikle doğal güzellikler, kite sörf (uçurtma sörfü) gibi sıra dışı sporlar ile kamp yapma olanakları olarak sıralamaktadır. Ayrıca diğer turizm merkezlerine göre daha yaşanabilir ve ekonomik olmasından dolayı da tercih edildiğini belirtmişlerdir.

Katılımcıların Akyaka'ya yönelik aşırı turizm talebinin sonucu olarak en fazla çöp ve atık sorununun yaşandığını belirtmiştir. Özellikle zaman ve mekânda yoğunlaşan turizm hareketlerinin Akyaka gibi küçük ölçekli bir destinasyonda önemli bir çevre kirliliğine neden olmaya başladığı söylenmektedir. Yine katılımcılar yoğun sezonda gelen ziyaretçilerin saygısızca davranışları olmasından dolayı da endişe duymaktadır. Diğer taraftan bir katılımcı ise bölgeye olan aşırı turizm talebi sonucu orta vadede yapılaşma riskinin de bölgeyi tehdit edeceğini belirtmiş, özellikle temmuz ve ağustos aylarında aşırı turizm yoğunluğunun olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar aşırı turizmin olumsuz etkilerinin önüne geçilebilmesi için belirttiği ifadeler mevcut hali ile yerel yönetimin alacağı tedbirlerden oluşmakta; bir katılımcı ise ulusal düzeyde bu kapsamda çalışmalar gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yavaş şehir Akyaka'da esnafın araştırma sorularına verdiği cevaplar genel anlamda değerlendirildiğinde, Akyaka'nın turizm çekicilik kaynaklarının yüksek olmasından dolayı oldukça ilgi ile tercih edilen, özel ilgi turistlerinin de bölgeyi ziyaret ettiği bir turizm destinasyonudur. Ancak özellikle son yıllarda bölgede özellikle temmuz ve ağustos aylarında yoğun yaşanan turizm hareketliliği bir takım olumsuz sonuçlar göstermeye başlamıştır. Bu sonuçların araştırmanın yapıldığı dönemde çöp ve atıklar sorunu, yerel halka veya esnafa turistlerin saygısız davranışları, altyapı yetersizliği gibi belirli başlıklar halinde olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmişse de alanyazına bakıldığında aşırı turizm hareketinin ilerleyen dönemlerde devam etmesi ile sorunların daha da büyüyeceği öngörülebilir. Bu kapsamda katılımcıların sorulara verdiği ifadelerden de yola çıkarak yavaş şehir Akyaka için şu öneriler getirilebilir;

- Özellikle turizm hareketliliğinin yoğun olduğu sezonda katılımcıların birçoğunun önemle belirttiği çöp ve atıklar sorununu ilk aşamada çözmek için belirli alanlara turistlerin çevre duyarlılığını ve farkındalığını arttıracak tabelalar yerleştirilmeli, çöp bidonları veya kutularının sayısı artırılmalıdır. Çünkü bu konu katılımcılar soruları cevaplarırken defalarca dile getirilmiştir.

- Turizm hareketliliğinin yoğun olduğu dönemde maddi kazançtan ziyade kent kimliğini ve yavaşlığı korumaya önem verilerek, bölgeye gelen araç yoğunluğunu kısıtlayıcı tedbirler alınması gerekmektedir.
- Özellikle Azmak Nehrinde aşırı turizm sonucu oluşan yoğun tekne turlarının ekosisteme zarar verdiği ve katı atıkların giderek fazlaştığı ulusal basına yansıyan olumsuzluklar olmuştur. Katılımcılarında doğanın kirlenmesi ve çöp sorunu kapsamında belirttiği bu durumu önlemek için vakit kaybetmeden planlamalar yapılarak uygulamaya konulmalıdır.
- Aşırı turizme bir tepki olan yavaş felsefesi, Akyaka'nın sahip olduğu Yavaş şehir unvanında saklıdır. Bu nedenle bu unvan ile bir ikilem ortaya çıkarmayacak şekilde, tüm turizm paydaşları kent için orta ve uzun vadeli planlar hazırlamalıdır.
- Katılımcıların yaş ortalaması 43,5 ve mesleki tecrübeleri ise yaklaşık 15 senedir. Bu nedenle araştırma sorularına içten ve bilinçli biçimde verdikleri cevapların da dikkate alınarak, aşırı turizm talebine cevap verebilmek için kent kimliğini bozacak orta ve büyük ölçekli tesis yatırımlarından, betonlaşmadan kaçınılmalı; sürdürülebilirlik ekseninde bir turizm gelişimi gerçekleştirilmelidir.
- Aşırı turizm talebini karşılamak amacıyla gerçekleştirilecek olası orta ve büyük ölçekteki turizm yatırımları ile kent kimliğinin bozulmasına olanak sağlayacak hususlardan kaçınılmalıdır.
- Ziyaretçilerin “yavaş şehir” anlayışına zarar verecek hareketlerinin önlenmesi için caydırıcı birtakım önlemler alınması gerekmektedir. Bu kapsamda başta Akyaka'nın yer aldığı Muğla ilinin en büyük mülki idaresinden en küçük yerel yönetim temsilcine kadar ortak görüş belirlenerek, Akyaka'nın girişi ve turist yoğunluğunun fazla olduğu noktalara caydırıcı olması açısından uyarıcı tabelalar, panolar yerleştirilmelidir. Gerekirse yine yoğunluğun olduğu noktalarda günün belirli saatlerinde güvenlik kuvvetlerince veya çevreye yönelik kamu kuruluşlarının personellerince daha sık denetimler gerçekleştirilebilir.

Bu önerilere ek olarak Akyaka'nın tanıtım çalışmalarında yavaşlık üzerine odaklanılarak, aşırı turizmin önüne geçilmeli; bu bölgeye olan talep yoğunluğunun ilerleyen yıllarda azalması için var olan tesis altyapıları fiziki olarak iyileştirilirken nicelik olarak büyümesi de mutlaka kontrollü gerçekleştirilmelidir. Özellikle 2020 yılının ilk aylarında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi nedeniyle, tam anlamıyla tedavi bulunana kadar veya virüsün etkisi azalana kadar kitleler halinde seyahatlerin olmayacağı, turistlerin daha çok küçük ölçekli ve fazla kalabalık olmayan, sakin destinasyonlara seyahat edeceği belirtilmektedir. Bu durumun geçen birkaç sene içerisinde aşırı turizmden etkilenen Akyaka için bir avantaja dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Çünkü her ne kadar salgının ortaya çıktığı 2020 yılında hem ulusal hem de uluslararası turizm hareketliliğinde bir azalma bekleniyor olsa da; salgına neden olan virüsün etkilerini azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya yönelik tedavi çalışmalarına devam edilmektedir. Turizm işletmelerinde ise virüsün bulaşıcı etkisini azaltmaya ve insanların güvenli bir şekilde tatillerini yapabilmelerine yönelik önlemler alınmaktadır. Bu gibi faktörlerin kısa bir gelecekte turizm hareketlerinde eskiye dönüşü sağlayacağı öngörülmektedir. Çalışmada Akyaka'da aşırı turizm olgusuna yönelik esnafın bakış açısını belirlemek amaçlanmıştır. Bu nedenle gelecek araştırmalarda bu çalışmada incelenen yavaş şehir Akyaka başta olmak üzere, Türkiye'nin çeşitli yavaş şehirlerinde farklı özellikteki turizm işletmeleri yöneticileri, yerel yönetim temsilcileri, sivil toplum kuruluşları

ve yerel halk gibi turizm paydaşlarını temsil eden zümreler ile nitel yöntemlerden faydalanarak derinlemesine araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu araştırmalar ile aşırı turizme neden olan faktörler, aşırı turizmin bölgede meydana getirdiği olumsuz durumlar ve aşırı turizme yönelik önleyici tedbirler daha net biçimde tanımlanacaktır. Böylelikle yerel halk, turist, turizm işletmeleri ve çevre arasında sürdürülebilirlik yaklaşımı ile temellendirilmiş olan “yavaş şehir” anlayışının savunduğu değerlerin daha etkin biçimde ifade edileceği düşünülmektedir. Turizm sektöründe 1990’lı yıllardan sonra kitle turizminin bir getirisi olan ve 3S (sea, sand, sun) diye ifade edilen deniz, kum, güneş odaklı turizm faaliyetleri çerçevesinde son yıllarda farklı uygulamaların geliştiğinden alanyazında çeşitli araştırmalarda söz edilmektedir. Özellikle deneyimsel ve yaratıcı etkinlikler arayan turistlerin tercihleri ile birlikte pandemi sürecinin de bir getirisi olarak turizm sektöründe orta ve uzun vadede akıllı, küçük ve yavaş şeklinde ifade edilen yeni bir 3S (smart, small, slow) anlayışının hâkim olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle gerçekleştirilecek araştırmalar, aşırı turizmin başta yavaş şehirler olmak üzere küçük ölçekli destinasyonlarda yol açtığı etkilerin önceden belirlenmesine fayda sağlayarak; gerçekleştirilecek turizm planlamaları ve pazarlama stratejileri için önemli çıktılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ak, D. (2017). Yavaş kent (cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (52), 884-903.
- Akyaka Belediyesi (2020). <http://akyaka.bel.tr/>. Erişim Tarihi 09.03.2020.
- Akyaka-Gökova Yürüyüş Rehberi (2005). Akyaka-Gökova Yürüyüş Rehberi-18 Gezi. <http://www.akyaka.org/download/adim-adim-gokova-rehberi.pdf>, Erişim Tarihi 09.03.2020.
- Altunay, E., Oral, G. & Yalçınkaya, M. (2014). Eğitim kurumlarında mobbing uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 62-80.
- Anadolu Ajansı (2019) Turizm merkezlerinde bayram tatili yoğunluğu, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turizm-merkezlerinde-bayram-tatili-yogunlugu/1555877>, Erişim Tarihi 09.05.2020
- Arastaman, G., Fidan, İ.Ö. & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 37-75.
- Aylan, F.K. & Aylan, S. (2020). Aşırı turizm kavramının farklı boyutlarıyla incelenmesi: Instagram’da paylaşılan fotoğraf ve yorumların içerik analizi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (1), 584-607.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *DEUHFED*, 9(1), 23-28.
- BBC (2017). Turistler evinize dönün', <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40839361>, Erişim Tarihi 02.04.2020
- Berkün S. (2018), Bir kent yönetim modeli olarak Türkiye’de yavaş şehirler ve halkın farkındalığı: Isparta örneği. *BMIJ*, 6(4), 1417-1433.

- Bildirici, M. (2008). İdima'dan Gökova- Akyaka'ya Akyaka II.
- Capocchi, A., Vallone, C., Pierotti, M. & Amaduzzi, A. (2019). Overtourism: A literature review to assess implications and future perspectives. *Sustainability*, 11, 3303, 1-18.
- Dodds, R. & Butler, R. (2019). The phenomena of overtourism: A review. *International Journal of Tourism Cities*, 5(4), 519-528.
- Duyar, M. & Bayram, M. (2019). Overtourism and tourismphobia: Evolution of host and tourism relationship. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 347-362.
- Dündar, Y. & Sert, A. N. (2018). Yerel halkın yavaş (sakin) şehir hakkındaki algıları: Seferihisar'da nitel bir araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 74-91.
- Haberler, (2016). Sakin Kent" Doldu Taştı – Muğla, <https://www.haberler.com/sakin-kent-doldu-tasti-mugla-8590517-haberi/>, Erişim Tarihi: 10.04.2020.
- Hekimci, F. (2015). Sürdürülebilir yerel kalkınma ve “yavaş şehirler”. *Verimlilik Dergisi*, Sayı: 0 (4), 77-112.
- Hürriyet (2019). Üç saatte 30 bin araç geçti!, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/3-saatte-30-bin-arac-gecti-jandarma-yolu-kapatmak-zorunda-kaldi-41236075>, Erişim Tarihi: 10.04.2020.
- Jordan, P., Pastras, P. & Psarros, M. (2018). *Managing tourism growth in Europe*. The ECM Toolbox. Dijon.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 69-86.
- Koç, V. & Baz, İ. (2020). Türkiye’de sakin şehir hareketine üyelik Süreci ve üyeliğin etkileri, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 2 (2), 57-67.
- Koens, K., Postma, A. & Papp, B. (2018). Is overtourism overused? Understanding the impact of tourism in a city context. *Sustainability*, 10 (12), 4384. 1-15.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-nitel araştırma teknikleri (sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? nitel mi?)*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Marmaristown (2020). Akyaka tatil ve gezi rehberi (gezilecek yerler, aktiviteler, nasıl gidilir?), <https://marmaristown.com/tr/marmaris-akyaka-tatil-ve-gezi-rehberi/>. Erişim Tarihi 09.03.2020.
- Mil, B. (2007). Nitel araştırma tekniği olarak görüşme. İçinde Yüksel, A. Mil, B. & Bilim, Y. (Edt.), *Nitel araştırma: Neden, nasıl, niçin*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Milliyet (2019). Bu kentlerde turistlere tepki var, <https://www.milliyet.com.tr/galeri/bu-kentlerde-turistlere-tepki-var-2816645/12>, Erişim Tarihi 02.04.2020
- Olçay, A. Giritlioğlu, İ. & Özekici, Y.K. (2017). Sakin şehir prensiplerinin Halfeti'nin yerel mutfak üzerindeki etkisinde yerel halkın tutumu üzerine bir araştırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (51), 1330-1343.
- Sağır, G. (2017). Küreselleşmeden geleneksele dönüşte slow food ve cittaslow hareketi. *The Journal of Social Science*, 1(2), 50-59.

- Schmuck, L. M. (2019). Residents' perspective on overtourism in Vienna. Lisans Tezi. Vienna.
- Sırım, V. (2012). Çevreyle bütünleşmiş bir yerel yönetim örneği olarak "sakin şehir" hareketi ve Türkiye'nin potansiyeli. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 119-131.
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 419-426.
- Torbalıgüncel (2016). 'Sakin Kent' doldu taşı: 12 km araç kuyruğu!, <https://torbaliguncel.com/gundem/sakin-kent-doldu-tasti-12-km-arac-kuyrugu-h6672.html>, Erişim Tarihi: 10.04.2020.
- Turizmgüncel (2016). İtalya turist kotasını tartışıyor, müzelere sınırlama getirildi, <https://www.turizmguncel.com/haber/italya-turist-kotasini-tartisiyor-muzelere-sinirlama-getirildi-h28512.html>, Erişim Tarihi 15.04.2020.
- UNWTO. (2018). *Overtourism? Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions*, Executive Summary, UNWTO, Madrid.
- Üyelik Süreci ve Kriterler, <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, Erişim Tarihi 09.05.2020.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yumuk, Y. & Altıntaş, V. (2019). Bodrum'da yaşayan yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algılarının aşırı turizm (overtourism) kapsamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (Özel sayı), 90-102.
- Zengin, B. & Genç, K. (2018). Yavaş şehirlerin (citta-slow) pazarlanması: Göynük örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 585-599.
- Zoğal, V. & Arslan, F. (2018). Sakin şehir (cittaslow) unvanı alabilme potansiyeli açısından Sındırgı, *Sındırgı Araştırmaları Sempozyumu*, 05-07 Ekim, 251-261.

Yazar(lar) Hakkında/About Author(s)

Hande Akyurt KURNAZ/handekurnaz@ibu.edu.tr

2005 yılında Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu Turizm Rehberliği ön lisans programından; 2009 yılında Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi-Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği Bölümünden mezun olmuştur. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında 2013 yılında yüksek lisansını, 2018 yılında ise Adnan Menderes Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında doktorasını tamamlamıştır. Halen Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışma alanları turist rehberliği ve özel ilgi turizmi konuları oluşturmaktadır.

Mehmet Sedat İPAR/m.sedatipar@gmail.com

2003 yılında Balıkesir/Edremit Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Mutfak Bölümünde ortaöğretim, 2008 yılında Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama İşletmeciliği bölümünde lisans eğitimini, 2011 yılında Balıkesir Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında yüksek lisans eğitimini ve 2018 yılında ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. 2012-2016 yılları arası Sinop Üniversitesi MYO; 2016 yılından bu yana ise aynı üniversitede Gerze Meslek Yüksekokulu Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümünde görev yapmaktadır. Temel araştırma alanlarını yiyecek-içecek işletmeciliği, gastronomi, turizm pazarlaması ve sürdürülebilir turizm konuları oluşturmaktadır.